

Asia: VN/8329/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Kotoutumislain korvaukset (61-62 §)

Kotoutumisaika on sinällään jo nyt riittämätön monen kohdalla ja kunnan palveluita tarvitaan vielä kotoutumisajan jälkeenkin. Laskennallisten korvausten taso täytyy olla sellainen, ettei se tosiasiallisesti heikennä tarjottavia palveluita kunnissa, kuten tulkkausta. Muutos tarkoittaisi, että kunnat joutuisivat kattamaan entistä suuremman osan niin tulkkauskustannuksista kuin maahan muuttaneille suunnattujen palveluiden kustannuksista tai pahimmillaan tulkin ja palveluiden käyttöä vähennettäisiin, vaikka tarve olisikin tosiasiallisesti lisätä. Pidemmällä tähtäimellä vieraskielisten työnhakijoiden työttömyys pitkittyy ja kotoutuminen hidastuu.

Maksu käyttämättä jääneen tapaamisen tulkkauskustannuksesta (32 a §)

Tosiasiallisesti tämä toimii ehkä pelotteena, mutta kuntien mahdollisuudet saada ko. laskuista maksuja kotoutujalta on aika epärealistinen. Ajatus sinällään on hyvä ja tarpeellinen, että opetamme toimimaan yhteiskunnassa sovitulla tavoilla ja aikavarauksen peruminen ajallaan ja ilmoittaminen on ihan yksi perusasia, joka tulee opetella.

Alaikäisenä yksin tulleiden tuki (34, 69 §)

Ei lausuttavaa.

Pakolaisten vastaanotto (44 §)

Kiintiöpakolaisen tai kuntapaikalle tulevan alkuvaiheen opastus kuntaan ja sen palveluihin (ml. kauppa) ei edellytä sosiaalihuollon asiakkuutta. Kyse on suhteellisen kertaluontoisesta tarpeesta ja opastustehtävät ovat luontevasti kunnan työtehtäviä kuten myös pakolaisten vastaanotto heidän saapuessaan kuntaan.

Yleensä sosiaalihuollon asiakkuus alkaa sosiaalihuoltolain mukaisesta palvelutarpeen arviosta ja silloin tarpeet ovat syvempiä kuin vain perusperehdytykseen liittyviä. Pakolaisuus ei aina automaattisesti tarkoita tarvetta SHL-asiakkuudelle. Pakolainen ei tarvitse väliaikaiseen osaamattomuuteensa (joka ei liity esim. vammaan tms., vaan uuteen maahan muuttamiseen) liittyen SHL-asiakkuutta, jotta oppisi käymään kaupassa. Tarve on nimenomaan ohjaukselle ja neuvonnalle liittyen siihen, miten Suomessa asiat toimivat (kunnan kotoutumisohjaajan työtä).

On myös erittäin leimaavaa ajatella, että jokainen ulkomailta tänne muuttanut olisi sosiaalihuollon asiakkuuden tarpeessa vain siitä syystä, ettei ole ennen asunut Suomessa. Kotoutumislain uudistuksessa eduskunta on edellyttänyt kotoutumisen nopeuttamista ja toimintojen tehostamista alkaen siitä, kun maahanmuuttanut henkilö saapuu Suomeen sekä kotoutumispalveluiden kokonaisvastuun siirtämistä kunnille. Kiintiöpakolaisen tai kuntapaikalle tulevan alkuvaiheen opastuksen siirtäminen hyvinvointialueen vastuulle ei toteuta näitä edellytyksiä.

Ehdotus perustasoisen ohjauksen siirtämisestä hyvinvointialueen vastuulle, on heikosti perusteltu ja enemmän vaikeuttaa, kuin nopeuttaa kotoutumista. Lisäksi tämä vaikeuttaa kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyöskentelyä.

Työ- ja elinkeinoministeriö on myöntänyt kiintiöpakolaisia vastaanottaville kunnille avustusta työntekijän palkkaamiseen. Avustusta maksetaan 30.6.2025 saakka. Avustuksen tuella palkattavan henkilön työnkuva liittyy kokonaisuudessaan pakolaisten vastaanottoon ja kotoutumista edistäviin palveluihin kunnassa. Myös Kajaani on hakenut ja saanut kyseisen avustuksen ja tämän avulla on voitu palkata lisäresurssia nimenomaan kiintiöpakolaisten vastaanottoon sekä alkuvaiheen ohjaukseen ja neuvontaan. Hyvinvointialueilla tulisi olla vaadittavat resurssit tehtävien hoitamiseen, mitä heille ollaan lailla siirtämässä.

Toivottavaa on, että kunnan ja hyvinvointialueen tehtävien selkiyttämistä tehdään valtakunnan tasolla ja tehtävänjaoista tehdään selkeät ohjeistukset kunnille ja hyvinvointialueille.

Muut huomiot

-

Tikkanen Milla
Kajaanin kaupunki - Työllisyys- ja kansainvälisyyspalvelut